

Araştırma makalesi / Research article

Çocuk Kitaplarında Veteriner Hekimliği İmgesi

Aytaç Ünsal Adaca^{1a}

¹ Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı, Dışkapı, Ankara, Türkiye.

The Image of Veterinary Medicine in Children's Books

Abstract:

Children begin their first observations and thoughts about professions at an early age. Children books contribute to their personality and moral development, perspective, and career choices. In this study, the content of books themed on veterinary medicine prepared for preschool children was evaluated, the way the profession was introduced to children was investigated, and the extent to which the information presented in the books realistically reflected the veterinary medicine profession was determined. The research was conducted using the document analysis method. Within this scope, 14 books, either originally in Turkish or translated from a foreign language into Turkish, were examined. Nine of the books featured female veterinarians, seven depicted the main character wanting to become a veterinarian when they grow up, and ten showed veterinarians working with multiple species. In most of the books, veterinarians were portrayed as smiling, wearing glasses and a white coat, and carrying a stethoscope around their neck. It was found that most of the books mislabeled the profession and used the term "veteriner" (in Turkish). Seven different books showed veterinarians providing detailed information to animal owners, and two books highlighted effective verbal communication skills of veterinarians. In conclusion, a profession that is accurately and affectionately presented to children can be predicted to become one that is accepted and valued by society in the future. Within this context, it is argued that books prepared for preschool children should be produced as a multidisciplinary work with artists such as painters and graphic designers for the visualization, writers for the storytelling, educators and pedagogues for the education, psychologists or psychiatrists for the psychology, and veterinarians for the accurate introduction of the profession.

Keywords: Child, children's picture books, preschool education, veterinarian, veterinary legislation

MAKALE BİLGİSİ:

ARTICLE INFORMATION:

Geliş / Received:

13.04.2023

Revizyon/Revised:

25.04.2023

Kabul / Accepted:

19.05.2023

ORCID:

^a 0000-0002-4958-2350

Çocuk Kitaplarında Veteriner Hekimliği İmgesi

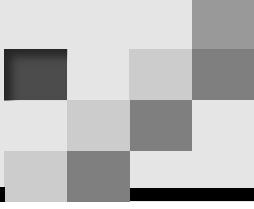
Özet:

Çocukların mesleklere yönelik ilk gözlem ve düşünceleri erken yaşlarda başlamaktadır. Çocuk kitapları ise çocukların kişilik gelişimlerine, bakış açılarına, ahlaki gelişimlerine ve meslek seçimlerine katkı sunmaktadır. Bu çalışmada, okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan veteriner hekimliği mesleği temalı kitapların içeriklerinin değerlendirilmesi, çocuklara mesleğin nasıl tanıtıldığına araştırılması ve kitaplarda yer verilen bilgilerin veteriner hekimliği mesleğini ne kadar gerçekçi yansıttığının ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırma doküman incelemesi yöntemi ile yürütülmüştür. Bu kapsamda orijinal dili Türkçe olan ve/veya yabancı bir dilden Türkçeye çevrilen 14 adet kitap incelenmiştir. Kitapların dokuzunda veteriner hekimin kadın olduğu, yedisinde kitabın ana karakterinin büyüyünce veteriner hekim olmak istediği, on kitapta veteriner hekimlerin birden fazla tür ile ilgilendikleri gösterilmiştir. Kitapların çoğunda veteriner hekimin güler yüzlü, gözlüklü, önlüklü ve boynunda steteskopuyla resmedildiği tespit edilmiştir. Kitapların büyük çoğunluğunun mesleği yanlış adlandırdığı, meslektaşlar için "veteriner" teriminin kullanıldığı saptanmıştır. Yedi farklı kitapta veteriner hekimlerin hasta sahiplerine ayrıntılı bilgi verdiği, iki kitapta ise veteriner hekimin sözlü iletişim becerilerini etkili kullandığı dikkat çekmiştir. Sonuç olarak, çocuklara doğru anlatılan ve sevdirilen bir mesleğin, gelecekte toplum tarafından kabul gören ve değer verilen meslekler arasında yer alabileceği öngörülebilir. Bu kapsamda okul öncesi çocuklara yönelik hazırlanacak kitapların görsel boyutu için ressam ve grafik tasarımcılar gibi sanatçılarla, hikayeleştirme boyutu için edebiyatçılarla, eğitim boyutu için eğitim bilimciler ve pedagoglarla, psikolojik boyutu için psikolog veya psikiyatristlerle ve mesleğin aslına uygun tanıtımı için veteriner hekimlerle işbirliği içinde çok boyutlu ve multidisipliner bir çalışma ürünü olarak üretilmesi gerektiği savunulabilir.

Anahtar kelimeler: Çocuk, okul öncesi eğitim, resimli çocuk kitapları, veteriner hekim, veteriner hekimliği mevzuatı

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: aytacunsal@ankara.edu.tr

How to cite this article: Ünsal Adaca A (2023). Çocuk Kitaplarında Veteriner Hekimliği İmgesi. *Antakya Vet. Bil. Derg.*, 2(1), 19-29.

Giriş

Türk Dil Kurumu'na (TDK, 2023) göre çocuk, bir erkek veya kızın bebeklik dönemi ile ergenlik arasındaki gelişim sürecinde olduğunu tanımlayan bir kelime olarak ifade edilmiştir. Okul öncesi dönem kavramı ise zorunlu eğitime başlamamış 3 ile 6 yaş (36 ile 72 ay) arasındaki çocukların oluşturduğu dönem olarak tanımlanır. Bu gruptaki çocukların fiziksel, mental ve duygusal gelişimi, uygun bir eğitim ve yaklaşımla mümkün olmaktadır (Baran ve ark., 2007). Çocukların mesleklere yönelik ilk gözlem ve düşünceleri erken yaşlarda başlamaktadır. Buna paralel olarak, çocukların kariyer seçiminde, toplumda diğer mesleklere göre daha değerli olduğu vurgulanan meslekler rol oynamaktadır (Coşkun ve Önem, 2021).

Kitaplar, bebeklik ve çocukluk çağının erken dönemlerinde bir oyuncak olarak görülen, sonraki dönemlerde ise eğlenme ve öğrenme amacıyla kullanılan bir araçtır. Bu bağlamda, çocuklar için gerçek yaşamdan kesitler sunan, yazılarla görselleri dengeli olarak içeren eserler "resimli çocuk kitapları" kavramı içerisinde değerlendirilmektedir. Bu kitapların 4-5 yaş grubuna hitap eden örneklerinde daha kısa yazılar ve daha bol görsellerin yer aldığı ve 6-7 yaş grubuna hitap edenlerin ise dil yönünden biraz daha zengin olduğu görülmektedir. Bu kitapların yalnızca okul öncesi dönemde değil, aynı zamanda daha ileri yaş gruplarının da öğrenmelerine katkı sağladığı bilinmektedir (Hakkoymaz ve Tanju Aslışen, 2022). Öte yandan, çocuk kitapları çocukların kişilik gelişimlerine, bakış açılarına ve ahlaki gelişimlerine de katkı sağlayabilmektedir (Cihan, 2016).

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocukları için Türkçe yazılan veya orijinal dilinden Türkçeye çevrilen veteriner hekimliği mesleği temalı kitapların içeriklerinin değerlendirilmesi, çocuklara mesleğin nasıl tanıtıldığına araştırılması ve kitaplarda yer verilen bilgilerin veteriner hekimliği mesleğini ne kadar gerçekçi yansıttığının ortaya konmasıdır.

Gereç ve Yöntemler

Çalışmanın ana materyalini çevrim içi kitap satış siteleri (BKM Kitap, D&R, Idefix, Kitap Yurdu, Nadir Kitap) ve kitapevlerinde (Ardıç Kitapevi, Dost Kitapevi, İmge Kitapevi, Remzi Kitapevi, Turhan Kitapevi) stoklarda bulunan veteriner hekimliği mesleği temalı Türkçe yazılmış veya Türkçeye çevrilmiş çocuk kitapları oluşturmuştur. Kitabın içeriği ve/veya başlığında "veteriner", "veteriner hekim" terimleri geçen kitaplar çalışmanın materyali olarak seçilmiştir. Bu kapsamda orijinal dili Türkçe olan ve/veya yabancı bir dilden Türkçeye çevrilen 14 adet

kitap satın alınarak incelenmiştir (Tablo 1). İki adet kitaba ise ("Pınar Küçük Veteriner" Yayınevi: Altın Kitaplar- Çocuk Kitapları; "Yaprak ve Toprak Veteriner Oluyor" Yayınevi: Salıncak Yayınları) stokta bulunmadığı için ulaşılamamıştır. Araştırmada güncel stokta varlığı tespit edilen 14 kitap çalışmanın evrenini oluşturmuş, çalışma kapsamında örneklem seçimine gidilmeden tüm evrene ulaşılmıştır. Kitaplardan biri hariç diğerleri okul öncesi resimli kitap kategorisinde yer almaktadır. Hariç tutulan kitap, dış kapağında belirtildiği üzere "Türü: Roman" olarak belirlenen, 9 yaş ve üzerine hitap eden bir eserdir. Araştırma, incelenen 14 kitabın içeriğinin, veteriner hekim algısının, veteriner hekimliği mesleğinin görev ve sorumluluklarının analiz edilmesi yöntemine dayanan ve nitel bir araştırma yöntemi olan doküman incelemesi yöntemi (Yıldırım ve Şimşek, 2006) ile yürütülmüştür.

İncelenmek için ulaşılan kitaplar kitap adının alfabetik sırasına göre okunmuştur. Kitapların ana fikirleri, veteriner hekimleri nasıl yansıttıkları, veteriner hekim iş yerlerinin genel özellikleri ve mesleğin toplumdaki algısı kategorileri oluşturulmuş ve her kitap bu kategoriler çerçevesinde gerekli notlar çıkartılarak özetlenmiştir.

Kitaplara metin içinde kolay atıf yapılabilmesi için "kitap" kelimesinin baş harfi olan "K" ile başlayan ve kitap başlıklarının alfabetik olarak sıralanmasıyla elde edilen sıra numarasını içeren bir alfanümerik kod verilmiştir. Kitap künyelerine ilişkin genel özellikler Tablo 1'de, kitapların içeriklerine ilişkin genel bilgiler ise Tablo 2'de özetlenerek verilmiştir. Kitap içerikleriyle ilgili olarak tablolarda kategorize edilemeyen, niteliksel olarak önemli görülen bilgiler Bulgular kısmında kitaba ait kod ve başlığın altında verilmiştir.

Bulgular

Her kitabın dış kapak tasarımı renkli, bir veya birden fazla hayvan türü figürünü içeren, veteriner hekim ve/veya kitabın ana karakteri olan çocuğun görselini taşıyan ilgi çekici niteliktedir. Yalnız üç kitabın (K8, K13, K14) dış kapağında kitabın hangi yaştaki çocuklara uygun olduğunu gösteren simgeye rastlanmıştır. Yalnız bir kitabın (K5) kapağı sert karton malzemeden yapılmıştır.

Kitapların hepsi günlük hayatta kullanılan Türkçe ile uyumlu ifadeler içermektedir. Ancak hatalı olduğu belirlenen tek ifade K5 kodlu kitapta yer alan "veterinerlik" terimidir. Her kitap ayrı ayrı incelendiğinde kurallı cümlelerin devrik cümlelere göre sayıca daha fazla olduğu saptanmıştır. Kitaplarda herhangi bir din, dil, cinsiyet ayrımcılığı veya önyargılara ilişkin ifadeye rastlanmamıştır.

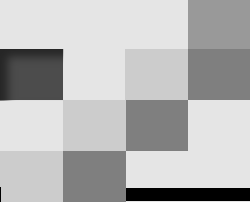
Tablo 1. Kitap bilgileri

Kod	Kitap adı	Yazar	Yaş bilgisi	Çeviren	Resimleyen / İllüstrasyon	Editör	Yayınevi	Basım bilgisi	Sayfa sayısı	ISBN
K1	Ali ile Ayşe Veterinerde	Öznur Kolcuoğlu	-	-	Emel Yurtkulu	-	Kök Yayıncılık	2006, 1. Basım, Mavi Ambalaj, Ankara	16	975-499-375-0
K2	Arkadaşım Veteriner Hekim	Ralf Butschkow	-	E. Gözde Dönmez	-	Nevin Avan Özdemir	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2022, 12. Basım, İstanbul	24	978-605-332-871-1
K3	Badem Veteriner Kliniği	Aysegül Yalız Çapak	-	-	Kübra Kubuş	Kübra Kubuş	Luna Yayınları	2022, 1. Basım, Bizim Büro Matbaacılık, Ankara	43	978-625-833-900-0
K4	Büyüyünce Veteriner Olacağım	Duygu Ün	-	-	Recep Aydın	R. Kemal Subaşı	-	2015, Matsis Matbaa Hizmetleri, İstanbul	15	978-605-5563-45-5
K5	Duygu Veterinerçilik Oynuyor	Émilie Beaumont	-	Ahsen Utku	Christelle Mekdjian, René Brassart	Öznur Koca	Bırcık Yayınları	2020, 1. Basım, Vizyon Basımevi, İstanbul	15	978-605-212-048-4
K6	Köfte ve Patates İlginc Meslekler 3 - Veteriner	Banu Savu	-	-	Elif Deneç	-	Doğan Çocuk	2022, 15. Basım, İstanbul	33	978-625-416-240-4
K7	Köpekten Korkan Veteriner	Gonca Mine Çelik	-	-	Gonca Mine Çelik	-	Final Kültür Sanat 2021, 2. Basım, WPC Yayınları	2021, 2. Basım, WPC Matbaacılık, İstanbul	40	978-605-374-957-8
K8	Küçük Veteriner	Üzeyir Gündüz	9+	-	Nuray Ertğrak	-	Küçük Ev Yayınları	2014, 1. Basım, Lazer Ofset Matbaa Tesisleri, Ankara	131	978-9944-713-68-9
K9	Veteriner Hekim Eylül	Gina Bellisario	-	Sima Özkan	Cale Atkinson	-	Beta Kids	2019, 1. Basım, Yazın Basın Yayın Matbaacılık, İstanbul	24	978-605-242-366-0
K10	Veteriner Olacağım	Catherine Ard	-	Ali Bertay	Sarah Lawrence	Nevin Avan Özdemir	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2022, 3. Basım, İstanbul, Golden Medya Matbaacılık	48	978-625-405-240-8
K11	Veteriner Olسام	Ana Michelle Sarı	-	-	-	Yasemin Mimir	Selimer Yayınları	2017, Matsis Matbaası, İstanbul	14	978-605-978-9752742345
K12	Veteriner Verda	Felicity Brooks	-	-	Jo Litchfield	-	Mikado Çocuk	2020, 9. Basım, Mavi Ofset, İstanbul	23	978-605-5326-43-2
K13	Tezsem Veteriner Olursa	Nathalie Ferraris	3+ yaş	Kardelen Erdaş	Vinicius Vogel	-	Nobel Çocuk Yayınları	2021, 1. Basım, Ankara	24	978-605-2275-13-9
K14	Tüylü Lülü'nün Veterinerdeki Patrtısı	Lynley Dodd	3-6 yaş	Aslı Aydemir Aytaç	-	Buket Konur	Sola Kidz	2019, 1. Basım, Kaplan Ofset, İstanbul	32	978-605-2250-91-4

Tablo 2. Kitap içerikleri

Kitap kodu	Çocuk karakterin cinsiyeti	Veteriner hekimin cinsiyeti	Veteriner hekimin görüntüsü	Hayvan türü	Veteriner hekimin görevi	Veteriner hekim olma sebebi	Kahramanın hayalindeki meslek
K1	Kız çocuk ve erkek çocuk	Kadın	Beyaz önlüklü	4 ve daha fazla tür	Koruyucu hekimlik	Hayvanlara yardım etmek	Veteriner hekim (Kız çocuk)
K2	Kız çocuk	Kadın	Beyaz önlüklü, steteskoplu, güler yüzü	4 ve daha fazla tür	Fiziksel muayene, tedavi, koruyucu hekimlik	Belirtilmemiştir.	Veteriner hekim
K3	Kız çocuk	Kadın	Beyaz önlüklü, steteskoplu, gözülüklü,	Tek tür (kedi)	Fiziksel muayene, tedavi, koruyucu hekimlik	Hayvanlarla iç içe olma isteği	Veteriner hekim
K4	Erkek çocuk	Erkek	Beyaz önlüklü, güler yüzü	Tek tür (kedi)	Koruyucu hekimlik, tüy- tırnak bakımı, tedavi	Hayvanları çok sevmek	Veteriner hekim
K5	Kız çocuk	Kız çocuk	Cerrahi kıyafetli, steteskoplu, güler yüzü	3 farklı tür (kedi, köpek, tavşan)	Koruyucu hekimlik, tedavi	Belirtilmemiştir.	Veteriner hekim
K6	Kız çocuk ve erkek çocuk	Erkek	Beyaz önlüklü, gözülüklü, güler yüzü	4 ve daha fazla tür	Muayene, koruyucu hekimlik, tüy-tırnak bakımı	Belirtilmemiştir.	Belirtilmemiştir.
K7	Belirtilmemiştir.	Erkek	Beyaz önlüklü, steteskoplu	İki farklı tür (kedi, köpek)	Fiziksel muayene, tüy-tırnak bakımı	Hayvan sevgisi	Belirtilmemiştir.
K8	Erkek çocuk	Kadın	Beyaz önlüklü, steteskoplu, güler yüzü	4 ve daha fazla tür	Fiziksel muayene, tedavi	Belirtilmemiştir.	Veteriner hekim
K9	Kız çocuk ve erkek çocuk	Kadın	Beyaz önlüklü, gözülüklü, steteskoplu, güler yüzü	4 ve daha fazla tür	Fiziksel muayene, tedavi, koruyucu hekimlik	Belirtilmemiştir.	Belirtilmemiştir.
K10	Çok sayıda kız ve erkek çocuk	Kadın ve erkek	Cerrahi kıyafetli, güler yüzü	4 ve daha fazla tür	Fiziksel muayene, tedavi, koruyucu hekimlik, tüy- tırnak bakımı	Hayvanları sevmek, insanlarla iyi anlaşmak, kötü kokulara dayanabilmek	Belirtilmemiştir.
K11	Kız çocuk	Erkek	Cerrahi kıyafetli, steteskoplu, güler yüzü	Tek tür (kuş)	Bildirilmemiştir.	Belirtilmemiştir.	Veteriner hekim
K12	Belirtilmemiştir.	Kadın	Beyaz önlüklü, steteskoplu, güler yüzü	4 ve daha fazla tür	Tedavi	Belirtilmemiştir.	Belirtilmemiştir.
K13	Kız çocuk ve erkek çocuk	Kadın	Cerrahi kıyafetli, güler yüzü	Tek tür (kedi)	Fiziksel muayene	Belirtilmemiştir.	Belirtilmemiştir.
K14	Belirtilmemiştir.	Kadın	Beyaz önlüklü, gözülüklü	4 ve daha fazla tür	Belirtilmemiştir.	Belirtilmemiştir.	Belirtilmemiştir.

Veteriner hekimliği mesleğini konu alan 14 kitabın yedisinin (K2, K5, K9, K10, K12, K13, K14) yabancı bir kitaptan çevrildiği/ uyarlandığı; diğer yedisinin (K1, K3, K4, K6, K7, K8, K11) ise orijinal dilinin Türkçe olduğu tespit edilmiştir. Kitapları yazan kişiler ile resimleyen kişilerin bazı eserlerde (K1, K3, K4, K5, K6, K8, K9, K10, K12, K13) farklı kişiler olduğu görülmüştür. Bazı kitaplarda (K2, K3, K4, K5, K10, K11, K14) yazan veya çeviren kişiye ek olarak editörün de görev aldığı saptanmıştır. Üç kitapta (K8, K13, K14) okuyucu kitlesine hitaben yaş bilgisi yer almış, diğerlerinde ise herhangi bir kategori bildirilmemiştir. En eski basım tarihli kitabın (K1) 2006 yılında yayımlandığı, en yenisinin ise 2022 tarihinde ilk baskısını yapan K3 kodlu kitap olduğu görülmüştür. En fazla sayıda basılan kitabın 2022 yılında 15. basımı yapılan Türkçe orijinal dili ile yayımlanan K6 kodlu kitap olduğu tespit edilmiştir. Sayfa sayılarına bakıldığında en kısa kitabın 14 sayfa ile K11 kodlu kitap, en uzun kitabın ise 131 sayfa ile K8 kodlu kitap olduğu görülmüştür.

Kitapların sekizinde (K1, K2, K3, K8, K9, K12, K13, K14) veteriner hekimin kadın olduğu, birinde (K5) bir kız çocuğun veteriner hekimi canlandığı, dördünde (K4, K6, K7, K11) ise erkek olduğu bildirilmiştir. Bir kitapta (K10) ise veteriner hekimler hem kadın hem de erkek olarak resmedilmiştir. Eserlerin yarısında (n=7) (K1, K2, K3, K4, K5, K8, K11) ana karakter büyüyünce veteriner hekim olmak istediğini belirtmiştir.

Kitapların başlık ve iç metinleri incelendiğinde, yalnızca birinde (K2) tüm kitap boyunca “veteriner hekim” teriminin doğru olarak kullandığı, iki kitapta ise (K6 ve K9) bu terimin birer kez kullanıldığı ve diğer yerlerde “Dr. Eylül” ve “Veteriner Tolga Abi” kelimelerine yer verildiği görülmüştür. Geriye kalan 10 kitapta (K1, K3, K4, K7, K8, K10, K11, K12, K13, K14) “veteriner” terimini tercih ettikleri saptanmıştır. Bir kitapta (K5) meslekle ilgili olarak “veterinerlik” teriminin kullanıldığı, başka bir kitapta (K10) ise “veterinerlik fakültesi” teriminin yer aldığı görülmüştür.

Kitaplarda genelde veteriner hekimlerin tek bir hayvan türü ile ilgilenmedikleri, sıklıkla farklı türdeki hayvanlarla ilişkide oldukları gösterilmiştir. Bazı kitaplarda (K1, K2, K3, K4, K8, K9, K12), veteriner hekimlerin hasta sahipleriyle olan ilişkileri, iletişimleri ve bilgilendirme yükümlülükleri ile ilgili ayrıntılara rastlanmıştır.

Çoğu kitap çocuk karakterler ve/veya bir veteriner hekimin hikayesini konu alırken; K10 kodlu “Veteriner Olacağım” başlıklı kitabın bir hikaye veya kurgu içermediği; meslek ile

ilgili soruların yanıtlandığı ve birtakım açıklama kutucuklarının yer aldığı bir bilgilendirme kitabı niteliği taşımasıyla diğerlerinden ayrıldığı tespit edilmiştir. Benzer olarak, K14 kodlu “Tüylü Lülü’nün Veterinerdeki Patırtısı” başlıklı kitap, bir köpeğin bir veteriner kliniğinin bekleme salonunda yaptığı kontrolsüz hareketler nedeniyle kargaşa oluşturmasını anlatmakta, veteriner hekim-hasta-hasta sahibi ilişkisine veya mesleğe dair herhangi bir ifade içermemektedir.

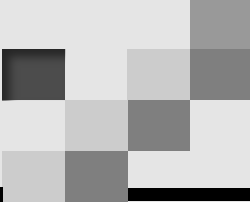
Bazı kitaplarda (K2, K4, K7, K12), veteriner hekime yardım etmek üzere “veteriner yardımcısı, asistan, hemşire, danışman” olarak farklı meslek gruplarına ait kişiler tanımlanmıştır. Tüm kitaplarda veteriner hekimin işine uygun bir önlük giydiği ya yazılmış ya da görsellerle ifade edilmiştir. Veteriner hekimin 11 farklı kitapta (K2, K3, K4, K5, K6, K8, K9, K10, K11, K12, K13) güler yüzlü olduğu, 8 farklı kitapta (K2, K3, K5, K7, K8, K9, K11, K12) boynunda stetoskop taşıdığı, 4 farklı kitapta (K3, K6, K9, K14) gözlük kullandığı ayrıntısı verilmiştir.

Kitaplarda pet hayvanları, çiftlik hayvanları, vahşi hayvanlar ve egzotik hayvanlara yer verildiği ve zengin tür çeşitliliği tespit edilmiştir. Kitaplarda veteriner hekimlerin görevleri anlatılırken 8 kitapta (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K9, K10) aşılamalardan bahsedilerek mesleğin koruyucu hekimlik yönüne değinilmiştir. Mesleğin tedavi edici yönü ile ilgili olarak ilaçla veya operasyonla tedavi yöntemlerine yer verilmiştir. Bazı kitaplarda (K4, K6, K7, K10), tüy ve tırnak bakımı da veteriner hekimlerin asli görevleri arasında sayılmıştır. Bazı kitaplarda (K1, K3, K4, K7, K10) veteriner hekim olmanın hayvan sevgisi, hayvanlarla birlikte olma ve onlara yardım etme isteğiyle paralel seyrettiği söylenmiştir. Toplam beş farklı kitapta (K1, K2, K9, K10, K12) veteriner hekimlerin teşhis yöntemlerinde röntgen cihazından yararlandıkları, iki kitapta (K2, K10) ultrason ile gebelik muayenesinden bahsedildiği, iki kitapta (K2, K10) kan analizi/ laboratuvar tahlillerini kullandıkları; üç kitapta (K1, K2, K5) otoskop kullanıldığı, bir kitap (K14) hariç hepsinde ise stetoskopun kullanıldığı veya resmedildiği görülmüştür.

Her bir kitap ile ilgili temel bulgular aşağıda özetlenmiştir.

K1- Ali ile Ayşe Veterinerde

Ali’nin köpeği topalamaya başlayınca annesi ertesi gün onu ve Ayşe’nin sağlıklı olan kedisini “veterinere” götürmeleri gerektiğini söyler. Anne, “hayvan kliniğine” yalnızca hasta hayvanların gitmediğini, sağlıklı olanların da hastalanmamak ve insanlara hastalık bulaştırmamak üzere kontrole gitmesi gerektiğini vurgular. Kitapta veteriner hekimden “güler yüzlü, sevimli” olarak bahsedilir ve veteriner hekimin bir yardımcısı olduğu yazar. Her yerin temiz olduğu ve kedi, köpek, papağan,

tavşan, kirpi, kaplumbağa ve fare olmak üzere birçok hayvanın muayeneye geldiği bildirilir. Veteriner hekim, kedisi için endişelenen Ayşe ve Ali'ye ayrıntılı bilgilendirme yapar. Kitapta Ayşe, kardeşi Ali'ye büyüyünce veteriner hekim olmak istediğini söyler, bunu duyan veteriner hekim mesleğin zor tarafları da olduğunu bildirir.

K2- Arkadaşım Veteriner Hekim

Kitap, Pınar'ın köpeği Fındık'ı veteriner Hekim Sevgi'ye götürmesiyle başlar. Kitapta veteriner hekimden "Doktor Sevgi" olarak, yanındaki kişiden "Doktor yardımcısı Levent" olarak bahsedilir. İlk sayfada bankoda oturan bir sekreter ve hasta sahiplerinin farklı türdeki hayvanlarıyla bekleme salonunda bekleyişleri resmedilir. Muayene odasında birçok ayrıntı yer alır. Muayene masasına alınan Fındık baştan aşağıya muayene edilir ve röntgen odasında röntgeni çekilir. Operasyon öncesi kan tahlilleri istenir, mikroskop altında incelemeler yapılır. Operasyon salonunda EKG cihazı ile anestezi takibi anlatılır ve steril ameliyat giysileri resmedilir. Veteriner hekim, muayeneden teşhis ve tedaviye kadar her aşamada Pınar'a ayrıntılı açıklamalar yapar. Kitapta, veteriner hekimin yalnızca pet değil, diğer hayvanlara da hizmet ettiğinden bahsedilir. Bu amaçla sahaya çıkılır ve önce kuzular muayene edilip aşılanır; sonra gebe olan bir tayın ultrasonla gebelik muayenesi yapılır, ardından bir domuzun sağlık durumu tespit edilir. Kitabın sonunda Pınar büyüyünce veteriner hekim olma isteğini dile getirir ve veteriner hekim de ona bir stetoskop hediye eder.

K3- Badem Veteriner Kliniği

Kitap iki bölümden oluşur. İlk bölümde Asya isimli çocuk, dayısıyla birlikte deniz kenarına giderken sürekli miyavlayan yavru bir kediyle karşılaşır ve ona yardım etmeye çalışır. Asya kedilerden "birazcık" korkmasına rağmen yavru kediyi kucaklayıp "veteriner kliniğine" götürür. "Veteriner" kedinin gözüne önce pansuman yapar, ardından onu aşılar. Veteriner hekim, gözü için verilen merhemini nasıl kullanılacağını "detaylıca" anlatır. Asya, klinik çıkışında dayısıyla konuşurken büyüyünce "veteriner" olmak istediğini belirtir. Kitabın sonunda Asya'nın büyüüp veteriner hekim olur ve kedisi "Badem" in ismini verdiği kliniğinde birçok hayvanı muayene eder. Kitabın ikinci bölümünde veteriner hekim olan Asya'nın kendisi gibi hayvanlardan korkan çocuklar için kliniğinde hazırladığı "Hayal Odası" anlatılır.

K4- Büyüyünce Veteriner Olacağım

Kitapta hikaye, bir babanın akşam eve gelirken bir kutunun içinde minik bir yavru kedi getirmesi ile başlar. Kitapta kedinin

"veterinere" gideceği yazar. Burada kedinin sağlığı için aşıların yapılacağı, tüy ve tırnak bakımı hizmeti verileceği ve kimlik kartı çıkarılacağı anlatılır. Kedi kliniğe gelince, "veterinerin yardımcısı" olduğu bildirilen kişi onları bekleme salonuna alır. "Veteriner" dışarda bekleyen anneye "ilaçları nasıl kullanacaklarını" anlatır. Kitabın kahramanının, veteriner hekimle ilk karşılaşmasında veteriner hekimin onlara "Hoş geldiniz, içeri buyurun" ifadesini kullandığı, kahramanın veteriner hekimin "işini sevgiyle yaptığını" düşündüğü, ona "hayran kaldığı" ve kahramanın büyüyünce "veteriner" olmak istediği bildirilir. Baba-oğul arasında geçen diyalogda baba oğluna veteriner hekimliği mesleğinin zorluklarını anlatır. Kitapta, veteriner hekimlerin hayvan sağlığı ile ilgilendikleri, ilaç ve ameliyat ile tedavi yaptıkları; zor durumlara karşılaşan veteriner hekimlerin "çabuk ve doğru kararlar verebilmeleri" gerektiği yazar. Bu zorluklara rağmen kitabın kahramanı yine de "iyi bir veteriner" olmak için çabalayacağını bildirir.

K5- Duygu Veterinerlik Oynuyor

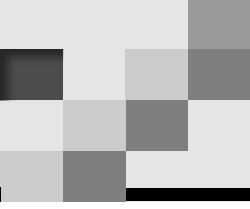
Kitap, Duygu isimli bir kızın evde "veterinerlik" oyunundan bahseder. Duygu, oyunda bir kediye aşı yapar, başka bir kediye ise pirelendiği için tasma takar. Boynu tahriş olan bir köpeğin boynunu daha fazla kaşımaması için ona koruyucu yakalık takar ve hastalanan bir tavşana ilaç verir. Kitap, Duygu'nun ileride belki veteriner olabileceğinden bahsederek sonlanır.

K6- Köfte ve Patates İlginç Meslekler 3- Veteriner

Kitap, biri kız biri erkek olan ikizlerin yaz ödevi kapsamında veteriner hekimliği mesleğini incelemeleri ile başlar. Bu inceleme için Belediye Hayvan Barınağı seçilmiştir. Kitapta bir yerde "veteriner hekim" terimi kullanılmış, geri kalan yerlerde "Veteriner Tolga Abi" ifadesi yer almıştır. Kitapta veteriner hekim "bembeyaz önlüğü" ve "gözlükleriyle" bir defteri inceler, konuklar içeri girdiğinde gözlüğünü çıkartarak ayağa kalkıp "bembeyaz dişlerini" göstererek "hoşgeldiniz" der ve tokalaşır. Kitapta, barınak veteriner hekimlerinin temel görevinin sokak hayvanları için koruyucu hekimlik olduğu ve hastaları tedavi ettiği bildirilir. Ayrıca muayene edilen hayvanların küpelenecek kayıt altına alındığından bahsedilir. Öğleden önce sokak hayvanları bakımı yapan veteriner hekim, öğleden sonra çiftlikleri ziyaret eder, inek, tavuk ve arı kovanlarını muayene eder. Kitapta veteriner hekim, Nazlı isimli bir ineğin doğumuna yardım eder. Kitap, ikizlerin barınak ziyaretine devam etmeleri ve oradan yavru bir kedi sahiplenmeleri ile son bulur.

K7- Köpekten Korkan Veteriner

Kitap Bay Korkakov'un "Veteriner Kliniği" nin kapısının açılışını resmiyle başlar. Ardından Bay Korkakov ve asistanı, bir

kediyeye tüy ve tırnak bakımı, kulak temizleme ve diş kontrolü yapar. Hikayede, Bay Korkakov, köpeklerden çok korktuğunu herkesten saklar. Kitapta bu korkuya dair çeşitli görseller yer alır. Bir gün sokakta köpeklerle karşılaştığında elindeki kahvesini döktüğü, şapkasının düştüğü “gözlüklerinin bile titrediği”, hayatının gözlerinin önünden geçtiği anlatılır. Bunun nedeninin çocukken yaşadığı “çok talihsiz” bir olaydan kaynaklandığı ifade edilir. Bu korkuya rağmen “veteriner” olduğu ve hayvanları çok sevdiği bildirilir. Bay Korkakov, başka bir gün köpeklerle karşılaştığında köpekler “saygı işareti” olarak burunlarını yere uzatır, o da şapkasını çıkartıp köpekleri saygıyla selamlar ve titremesi geçerek yoluna devam eder.

K8- Küçük Veteriner

Roman türünde yazılan bu kitap 10 bölümden oluşur. Kitap, Turgay isimli çocuğun 8. yaş gününden itibaren “veteriner” olma isteği ile başlar. Turgay’ın annesi evde hayvan bakmaya karşı olan ve Turgay’ın ileride veteriner hekim olması yerine doktor olmasını isteyen bir kadındır. Yine de Turgay bu fikrinden vazgeçmez ve ilk hayvan bakma deneyimini bir kirpi ile yaşar. Kirpinin bakım ve tedavisini nasıl yapacağını öğrenmek için “veteriner çalışma ofisi”ne gider ve orada görevli kişinin bir “bayan veteriner” olmasını şaşırtıcı bulur. Kitapta veteriner kliniğinin bekleme salonunda köpek, kedi, tavşan ve kirpi için bekleyen hasta sahipleri olduğu anlatılır. Kitapta veteriner hekimden “veteriner hanım” olarak bahsedilir. Veteriner hekim, Turgay’a kirpi bakımı ile ilgili ayrıntılı bilgi verir ve ondan ücret almayarak Turgay’ın zor durumda kalmasını engeller. Kirpinin on beş günlük tedavi sürecinin ardından iyileşmesi ile Turgay ve “veteriner hanımın” iletişimi iyice kuvvetlenir. Veteriner hekim, bu sürecin devamında Turgay’a “Bahse girerim sen ileride bir veteriner olmayı istiyorsun” der. Turgay, kirpinin ardından bir yaralı baykuşa da bakar. Ardından bir kedinin doğum yapmasına yardımcı olur. İlerleyen günlerde kitapta “veteriner hanım” olarak bahsedilen kişi Turgay için “veteriner abla”ya dönüşür. Kitabın sonunda, Turgay’ın bu çabasını ve ilgisini gören annesi Turgay’ın doğumuna yardımcı olduğu yavru kedileri eve getirmesine ikna olur.

K9- Veteriner Hekim Eylül

Kitap üç bölümden oluşur. Kitapta sınıfa meslekleri öğretmek adına Dr. Eylül isimli bir “veteriner hekim” gelir. Sınıfta Fıstık isimli bir kobay beslenmektedir. Dr. Eylül, Fıstık’ın gözlerini ve kulaklarını muayene ederken hayvanların sağlığından veteriner hekimlerin sorumlu olduğunu öğrencilere anlatır. Kitapta Dr. Eylül’ün uzmanlık alanının küçük hayvanlar olduğu açıklanır.

Çiftlik hayvanları ve vahşi hayvanlar için de uzmanlaşan başka veteriner hekimlerin olduğu anlatılır. Veteriner hekimlerin “özel bir eğitimden” geçtikleri görseller ile vurgulanır. Kitapta, veteriner hekimlerin mezuniyet öncesinde “hayvanlara karşı nazik olacaklarına” dair meslek yemini ettikleri yer alır. Dr. Eylül, muayenehanede Fıstık’ın tüylerini tarar, pirelenen bir köpek ve tırnağı kırılan bir kertenkeleyi iyileştirir. Veteriner hekimlerin “doktorların kullandığı aletlerin” çoğunu kullandıkları, aşı yaptıkları, röntgen çektikleri anlatılır.

K10- Veteriner Olacağım

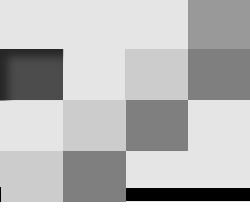
Kitabın girişinde “Veterinerlik Fakültesi Eğitim Programı” başlıklı içindekiler bölümü bulunmaktadır. Girişte “veteriner” olmak isteyenler için iş tanımı yapılır; veteriner hekimlerin hastaların iyileşmesi için ilaçla ya da ameliyatla tedavi yaptıkları ve hayvanlara nasıl bakılabileceği konusunda insanlara tavsiye verdikleri yazar. Kitapta veteriner hekimlerin farklı kariyerlerinin olabileceği (egzotik hayvan, at, çiftlik, küçük hayvan, yaban hayatı, su hayatı veteriner hekimliği) detaylandırılır. Kitapta, bankoda duran bir çalışan, çeşitli hayvanlarla ilgilenen veteriner hekimler, muayene masası ve çeşitli aletlerin yer aldığı tezgahlar ile bir veteriner kliniğinde yer alan muayene odasının ayrıntılı tasviri yapılmıştır. Kitapta hayvanların beden diline ilişkin bilgiler, evcil hayvan bakımına ilişkin püf noktaları ve bunlarla ilgili etkinlikler yer alır. Kitapta parazitlerle ilgili uygulamalar, mikroçip, aşılar, kan tahlilleri, ameliyat öncesi ve sonrası bakım süreci gibi genel konulara ait özelleştirilmiş bilgi notları bulunur. Kitapta bir çiftlik “veterinerinin” günlüğü, safari parkı ve yaban hayatında çalışmak gibi ayrı konu başlıklarına da ayrıntılı yer verilir.

K11- Veteriner Olsam

Kitap, Ece’nin parkta bir kuşun hiç uçmadığını fark etmesi ve ona yardım etmeye çalışmasıyla başlar. Dedesi, yaralı olan bu kuşun “veterinere” gitmesi gerektiğini söyler ve yola çıkarlar. Kitapta veteriner kliniğinin “hastane gibi” bir yer olduğu, buradaki hastaların hayvanlar olduğunu söylenir. Ece, veteriner hekimin sürekli hayvanlarla vakit geçirmesini ve onları tedavi etmesini imrenilecek bir durum olarak belirtir. Kitapta Ece’nin hayvan sevgisinden dolayı “veteriner” olma hayalinden bahsedilir. Ayrıca kitapta Ece’nin veteriner hekim olma hayali ile büyük bir ev almasına, sokaktaki tüm muhtaç hayvanlara iyi bakım koşulları sağlamasına ve onları tedavi etmesine yer verilir.

K12- Veteriner Verda

Kitap, “Veteriner Verda”nın kliniğinde geçer. Verda, burada bir hemşire ve bir danışman ile birlikte çalışır. Randevu defterinde

sabah 9'dan itibaren her 15 dakikada bir başka muayene randevusu olduğu görülür. Kitapta "veteriner" için muayene sırasında sakin bir ses tonuyla konuştuğu ayrıntısı verilir. Yine veteriner hekimin muayene ile ilgili olarak hasta sahibine bilgi verdiği görülür. Kitapta, bekleme odasının çok yoğun olmasına rağmen, kucağına aldığı ve araba çaptığını söylediği köpeğiyle birlikte içeriye koşarak giren bir hasta sahibine öncelik verildiği anlatılır. Veteriner hekim hayvanla ilgili anamnez aldıktan sonra hasta sahibine yapılacaklar hakkında bilgi verir, gerekli tahlilleri yapar ve köpeği bir gece klinikte gözetim altında tutar. Ardından bir yılını muayene eder, bekleme salonundaki hayvanlar arasında köpek, kedi, kuş, tavşan, kaplumbağa ve fare de vardır.

K13- Teyzem Veteriner Olursa

Kitap, Kömür isimli bir kedinin hasta olmasıyla başlar. Kitabın kahramanları, kedilerini "veteriner" olan teyzelerine götürür ve muayene etmesini ister. Veteriner hekim, hasta kedinin sırasıyla gözlerini, kalbini, karnını, kulaklarını, ağzını muayene eder. Dişlerindeki tartarı fark eder. Sonuç olarak kedinin "soğuk algınlığı" yaşadığını söyler. İyileşmesi için dinlenmesi ve bol su içmesi gerektiğini ifade eder. Kömür dinlendikten sonra iyileşir ve biri kız diğeri erkek iki çocuk teyzelerini "dünyanın en iyi veterineri" olarak adlandırırlar.

K14- Tüylü Lülü'nün Veterinerdeki Patırtısı

Kitapta veteriner kliniğinde bekleme salonunda bekleyen birçok hayvanın birbirlerinden etkilenerek kafeslerinden kaçmaları, tasmalarından kurtulmaları ve kargaşa oluşturmaları anlatılır. Kitapta "veteriner" yalnızca bir yerde geçer. Burada veteriner hekimin muayene odasından çıkar çıkmaz kargaşanın ortasında kalarak yere düştüğünden bahsedilir. Yine bu olay görselde yere düşerken ayakları havada kalan, ayakkabısının biri ayağından çıkan ve gözlüğü havada uçan, etek giymiş bir kişi olarak resmedilir. Bunun dışında kitabın hiçbir yerinde veteriner hekim veya meslekle ilgili bilgi yer almamaktadır.

Tartışma

Kitapların güncel ve akıcı Türkçe ile yazılmış olmaları, sıklıkla kurallı, kısa ve anlaşılır cümlelerin kullanılması, az sayfadan oluşması ve kolay taşınabilir yapıda olması, bu eserlerin okul öncesi çocukların fiziksel ve mental kapasitelerine uygun olduğunun bir işareti olarak kabul edilebilir. Kitapların bazı

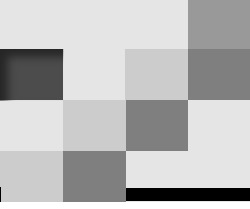
temel veteriner hekimliği terimlerini (örneğin, steteskop, otoskop, ultrason, muayene, tahlil vb.) içermelerinin, çocukların dil gelişimine ve kelime dağarcıklarına; renkli görsellerin ise çocukların hayal gücüne katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, veteriner hekimliği mesleğini ilk kez kitaplardan öğrenecek çocuklar için hazırlanacak kitapların özenle hazırlanması ve yaş gruplarına uygun sözcük seçimi ve görsellerle zenginleştirilmesi gerektiği ileri sürülebilir. Yalnız üç kitapta, kitabın hitap ettiği yaş grubunun belirtilmesinin, diğer kitaplar için birer eksiklik olabileceği düşünülmektedir. Öte yandan, incelenen kitapların hiçbirinde mesleği kötüleyen, küçük düşüren veya kişiler/hayvanlar arasında ayrımcılık yaratan herhangi bir ifadeye rastlanmaması istenen bir durum olarak değerlendirilmiştir. Bu durum, veteriner hekimliği mesleğinin çocukların hafızalarında saygın bir meslek izleniminin oluşmasına katkı sağlaması amacıyla önemlidir.

İncelenen kitaplarda, veteriner hekimlerin iş yerlerinde hasta kabul ettikleri ve çiftlik hayvanları için de sahaya çıktıkları bilgilerine rastlanılmıştır. Kitaplarda veteriner hekim iş yerlerinin "klinik, veteriner çalışma ofisi, veteriner kliniği, hayvan kliniği" gibi isimlerle anıldığı görülmektedir. Bu haliyle veteriner hekim iş yerlerinin muayene, poliklinik veya hayvan hastanesi olarak ayrılmadıkları fark edilmiştir. Oysaki Türk veteriner hekimliği mevzuatına¹ göre serbest çalışan bir veteriner hekimin iş yerinin muayenehane, poliklinik veya hayvan hastanesi statüsünde olması gerektiği açıktır. Fransızca kökenli bir kelime olan "klinik" (clinique) terimi Türk Dil Kurumuna göre (TDK, 2023) hastanın muayene edildiği yer olarak açıklanmaktadır. Kitaplarda veteriner hekim iş yerleri için kullanılan terimlerin yukarıda bahsi geçen yönetmelik ile birebir eşleşmediği görülmekle birlikte, kitapların okul öncesi çocuklara yönelik olduğu düşünüldüğünde ve Türk Dil Kurumu'nun Güncel Türkçe sözlüğünde (TDK, 2023) "klinik" kelimesine yer verildiği düşünüldüğünde bu farklılığın dilde batılılaşmanın etkisiyle ortaya çıktığı ve kabul edilebilir bir durum olduğu söylenebilir.

Kitapların çoğunda veteriner hekim mesleğini yapan kişilerin "veteriner" olarak adlandırıldığı ve bir kitapta "Veterinerlik Fakültesi" teriminin kullanıldığı dikkat çekmektedir. Özgür'e (1997) göre, "veteriner hekim" terimine geçiş süreci çalışmaları 1930'larda başlamış, 9 Mart 1954 tarihinde 6343 sayılı Yasanın²

¹Resmi Gazete (2011). Veteriner Hekim Muayenehane ve Poliklinik Yönetmeliği. Yayımlandığı Resmi Gazete Tarih: 15 Ekim 2011, Sayı: 28085 ve Resmi Gazete (2011). Hayvan Hastaneleri Yönetmeliği. Yayımlandığı Resmi Gazete Tarih: 21 Aralık 2011, Sayı: 28149.

²Resmi Gazete (1954). Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği İle Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun. Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 18 Mart 1954, Sayı: 8661.

kabulüyle geçerlik kazanmıştır.

Resmi bir kurum tarafından ilk kez 1965 tarihinde kullanılan “veterinerlik” teriminin (Özgür, 1997) kitapta sıkça kullanılmasının, halen yürürlükte olan 6343 sayılı Yasaya göre hatalı olacağı ileri sürülmektedir. Bu bağlamda, kitaplarda geçen adlandırmanın 6343 sayılı Yasada belirtilen ve 1954 yılından beri kullanılan “veteriner hekim” ve “Veteriner Fakültesi” kavramlarına uygun olmadığı görülmektedir.

K2 ve K10 kodlu kitapları çeviren kişilerin farklı, editörlerinin ise aynı kişi olmasına ve her iki kitabın da 2022 baskısı olmasına rağmen, bir kitapta “veteriner” teriminin diğerinde ise “veteriner hekim” teriminin kullanılması ilginç bulunmuştur. Yine kitapların tamamına yakınının başlığında “veteriner” teriminin kullanılması, mesleğin adlandırılmasının topluma karşı hatalı tanıtıldığını düşündürmektedir. Mesleğin ve meslektaşların toplumdaki rolünü önemli hale getirmek ve değerini yüceltmek için küçük yaşlardan itibaren veteriner hekimliği mesleğinin doğru tanıtılmasının önemli olabileceği tahmin edilmektedir.

Okul öncesi eğitim amaçlı üretilen kitapların tamamında veteriner hekimlerin beyaz önlük veya cerrahi kıyafet (scrub) giymesi, toplumun bakış açısında veteriner hekimlerin temiz, titiz, düzenli, bakımlı bir görünüme sahip olabileceği fikrini desteklemektedir. İlgili mevzuatta³, veteriner hekimlerin işine uygun kıyafet zorunluluğuna yer verilmesi, kitaplarda çocuklar için oluşturulan algının gerçeğe yakın olduğunu ve/veya gerçeği yansıttığını düşündürmektedir. Yine kitaplarda veteriner hekimlerin güler yüzlü olarak resmedilmesinin çocuklar üzerinde meslek açısından pozitif bir tutum oluşturacağı, stetoskop taşımaları ve gözlük kullanmalarının ise bilimsel ve çalışkan birer insan olduklarını simgeleyebileceği savunulabilir. Bu simgeler aracılığıyla, kitapların veteriner hekimliği mesleğini çocuklara sevdirmeye ve tanıtmaya amacı taşıdıkları söylenebilir. Literatürde, bir kişinin kariyer seçiminde, mesleğin o kişinin içinde bulunduğu toplum tarafından kabul edilebilirliğinin önemli faktörler arasında olduğu gösterilmiştir (Coşkun ve Önem, 2021). Bu nedenle, veteriner hekimliği mesleğini topluma ve özellikle çocuklara tanıtmaya ve sevdirmeye görevinin, mesleğin geleceği ve sürekliliği açısından önemli bir kriter olduğu savunulmaktadır.

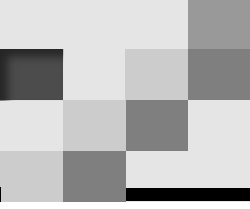
İncelenen kitapların yarısında (n=7), kitabın kahramanı olan çocukların da büyüyünce veteriner hekim olmak istediklerine

vurgu yapılması meslek açısından olumlu bir durum olarak değerlendirilmiştir. Ancak veteriner hekim olma isteğinin temellendirilmesinin hayvan sevgisine bağlanması sınırlayıcı bir tespit olarak görülmüştür. Öte yandan, bir kitapta (K7) veteriner hekimin köpeklerden korktuğu halde mesleğini yaptığı, diğer bir kitapta (K3) ise önceleri kedilerden korkan bir çocuğun büyüyünce veteriner hekim olduğu anlatılmıştır. Bu iki kitabın, hayvan korkusunun yenilebileceğini çocuklara aşılacak adına faydalı olabileceği öngörülebilir. Nitekim, literatürde (Husky ve ark., 2022) çocuklukta başlayan korkuların ilerleyen dönemlerde psikopatoloji oluşturmaması için önlenmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Bahsi geçen iki kitap, hayvanlara yönelik fobi (zoofobi) oluşumunun engellenmesi veya kontrol altına alınması için faydalı birer örnek olabilir.

Kitapların büyük çoğunluğunun (n=10, %71) kadın veteriner hekim karakteri işleminin, günümüzde veteriner hekim profili ile uyumlu olduğu söylenebilir. Yapılan bir çalışmada, Türkiye’de 1975 ile 2005 yılları arasında genel olarak kadın veteriner hekim sayısı artarken, bununla bağıntılı olarak erkek veteriner hekim sayısının oransal olarak düşüş yaşadığı gösterilmiştir (Başagaç Gül ve ark., 2008). Benzer yılları içeren bir çalışmada (AAVMC, 2016), 1970 ile 2016 yıllarında Birleşik Devletler’deki veteriner fakültesi öğrencilerinin dağılımı incelendiğinde 1986 yılını takiben kadın öğrenci sayısının erkekleri geçtiği ve 2016 yılına gelindiğinde ise %80’lik bir oranla fakülte öğrencileri arasında kadınların sayıca egemen olduğu görülmektedir. Günümüzde Amerika Birleşik Devletleri’nde aktif görev yapan veteriner hekimlerin cinsiyetlerine göre güncel sayıları incelendiğinde, 2022 yılı için yaklaşık 82 bin kadın veteriner hekim, 41 bin erkek veteriner hekim olduğu tespit edilmiştir (AVMA, 2022). Yakın zamanda Birleşik Krallık’ta hazırlanan bir rapora (Robinson ve ark., 2019) göre ise veteriner hekimler arasında kadınların yaklaşık %60’lık oran ile erkeklerden sayıca daha fazla olduğu saptanmıştır. Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallığı içeren bu veriler, veteriner hekimliği mesleğinin yaklaşık son 50 yılındaki cinsiyete bağlı değişimini ortaya koyabilecek bilgiler içermektedir. Bu verilere göre, mesleğin sayıca kadın egemenliğinde sürdürüldüğü ileri sürülebilir, incelenen kitapların da bu veriyle örtüştüğü ve bu konuda gerçekçi olduğu söylenebilir.

İncelenen kitaplarda, veteriner hekimlerin tek bir hayvan

³Resmi Gazete (2006). Türk Veteriner Hekimleri Birliği Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Uygulama Yönetmeliği. Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 13 Eylül 2006, Sayı: 26288.

türüne değil tüm hayvan türlerine bakım ve sağlık hizmeti verebileceklerinin üzerinde durulduğu görülmektedir. Dört kitap (K3, K4, K11, K13) hariç diğerlerinin tamamında veteriner hekimin birden fazla tür ile ilgilendiği görülmektedir. Ek olarak iki farklı kitapta (K9 ve K10) veteriner hekimlerin bazı türler bazında özelleşebileceği açıkça bildirilmiştir. Veteriner hekimliği alanında yürürlükte olan 6343 sayılı Yasada; veteriner hekim unvanı alan herkesin tüm hayvan türleri ile çalışabileceğine dair açık bir hüküm bulunmaktadır. Kitapların, bu hükmü dikkate alarak hazırlanmış olması gerçeğe uygunluk bakımından doğru bir tercih olarak kabul edilebilir. Bahsi geçen iki kitapta da veteriner hekimlerin farklı türleri muayene edebileceği ve bunun yanında bazı türler için daha çok bilgi sahibi olabileceği ayrıntısı verilmiştir. Bu bilgilendirme ile toplum ve özellikle çocuklar için, veteriner hekimlerin iş sahasının, ilgilendikleri tür çeşitliliğinin ne kadar geniş olduğu bir kez daha anlaşılır hale getirilmiştir.

Kitaplarda veteriner hekimlerin temel görevleri arasında sıklıkla aşılama vasıtasıyla koruyucu hekimlik hizmeti sunma, genel fiziksel muayene yapma ve ilaç veya operasyon ile tedavi sağlama gösterilmiştir. Avrupa Birliği'nin (AB) EU 2016/429 numaralı bulaşıcı hayvan hastalıkları ve hayvan sağlığı alanındaki bazı kanunların değiştirilmesi ve yürürlükten kaldırılmasını içeren düzenlemeye göre; Avrupa Birliği için yeni bir Hayvan Sağlığı Stratejisi geliştirilmiş ve "Korunma tedaviden daha iyidir (Prevention is better than cure)" yaklaşımı benimsenmiştir (OJEU, 2016). Çocuk kitaplarında yer alan, veteriner hekimlerin aşılama yoluyla koruyucu hekimlik nosyonunun ön plana çıkarılmasının meslek açısından olumlu bir algı yarattığı, AB'de yayımlanan bahsi geçen yasal düzenleme ile uyumlu olduğu söylenebilir. Ek olarak, mevzuatta açıkça belirtilmemesine rağmen, kitapta sıklıkla yer verilen tüy-tırnak bakımı hizmetinin veteriner hekimlerce değil, yardımcı personel tarafından ve/veya pet kuaförler aracılığıyla verilmesi gerektiğine inanılmaktadır.

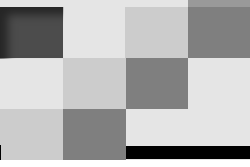
K9 kodlu kitapta veteriner hekimlerin mezuniyet öncesinde meslek yemini ettikleri vurgulanmıştır. Bu kitabın incelenen 14 kitap arasında bu bilgiyi veren tek kitap olması ilgi çekicidir. Kitapta, hem bir yönetmelik³ aracılığıyla yasal dayanağı olan hem de meslek etiği kurallarında yer verilen (TVHB, 2000) bu konunun işlenmesinin çocuklar için değerli bir katkı olacağı düşünülmektedir. Bunu yanı sıra, K12 kodlu kitapta muayene odasında sıra bekleyen çok sayıda hasta ve hasta sahibi olmasına rağmen, veteriner hekimin acil müdahale gerektiren bir vaka olarak kliniğe başvuran hastayı hemen muayene

odasına alması ve ona öncelik tanıması, bahsi geçen veteriner hekimin mesleki etik ve deontoloji bilgisini göstermektedir. Meslek mevzuatında³, veteriner hekimlerin zorunlu ve acil durumlarda ilk yardım yapabileceğinin altı çizilmiştir. Dolayısıyla kitapta geçen bu kurgunun yasal ve etik boyutlarıyla gerçek hayatta karşılığı bulunmaktadır. Bu gibi örnek ve anlatımların, çocukların veteriner hekimliği mesleğini ve meslek ahlakını doğru öğrenebilmeleri adına değerli anlatımlar olduğu ileri sürülebilir. Nitekim, Cihan'a (2016) göre, çocukların kişilik gelişimi ve değerler eğitiminde kitapların yardımcı kaynaklar olarak kullanılabilmesi bildirilmiştir. Bu bağlamda, veteriner hekimliği temalı kitaplarda değerler ile ilgili anlatımların çocukların gelişimine olumlu katkı sunabileceği düşünülebilir.

Kitaplardan biri (K10), bütünsel bir öykü içermeden veteriner hekimliği mesleğini tanıtan açıklama kutucukları, çeşitli görseller ve sıklıkla yer verilen etkinliklerle hikaye kitabı olmanın ötesinde mesleğe dair çocukların öğrenmek isteyecekler birçok bilgiyi barındıran STEM (*fen-science, teknoloji- technology, mühendislik-engineering ve matematik-mathematics*) eğitim modelinde hazırlanan bir kitap olarak görülmüştür. STEM eğitim modelinin, disiplinler arası bir yaklaşım olması, öğrencinin gerçek hayat ile bağlantı kurabilmesi, kanıta dayalı olması, öğrenmenin yapılandırılması, süreç odaklı olması ve grup çalışmasına açık olması gibi özellikleri bakımından faydalı bir öğrenme modeli oluşturduğu söylenebilir (Akarsu ve ark., 2020).

Bir başka kitabın (K5), bir kız çocuğun "veterinercilik" oynadığı kurgusu ile kaleme alındığı tespit edilmiştir. Kitapta anlatıldığına benzer olarak, çocukların meslekleri hayal ederek bu meslekleri oyunlaştırmasının çocukluk dönemine ilişkin normal bir davranış modeli olduğu literatürde (Coşkun ve Önem, 2021) bildirilmiştir. Coşkun ve Önem'e göre (2021); çocukluk çağıının 6-11 (diğer bir kaynağa göre 4-10) yaş arasını kapsayan döneminde, mesleki gelişim ve öğrenmenin hayal etme yoluyla olduğu, oyun oynama aracılığıyla çocuğun gerçek dünyayı anlamaya çalıştığı, bu dönemin ardından çocuğun çevresinden etkilenmeye başladığı bilinmektedir. Bu nedenle çocukluk çağıında çocukların anlayabileceği açık ve anlaşılır bir dil ile kaleme alınan kitapların, çocuklara mesleki rol oynamada yol gösterebileceği düşünülmektedir ve K5 kodlu kitabın içeriğinin bu yönde olması da bu durumu destekleyici nitelikte bulunmuştur.

Kitaplarda veteriner hekimlerin sözlü ve sözsüz iletişim becerilerini kullandıkları ve hasta sahiplerine ayrıntılı bilgi verdikleri saptanmıştır. İki ayrı kitapta (K6, K12) veteriner

hekimin sözlü iletişim becerilerini kullandıkları vurgulanmış, yedi farklı kitapta (K1, K2, K3, K4, K9, K10, K12) hasta sahibine detaylı bilgi vermelerinin üzerinde durulmuştur. Veteriner hekimlerin hasta sahiplerine özen göstermeleri gerektiğine ve hasta sahibini bilgilendirmeye dair verilere hem mevzuat³ ve meslek etiği kurallarında (TVHB, 2000) hem de ulusal ve uluslararası literatürde (Ozen ve ark., 2004; Radford ve ark., 2006; Özkul ve ark., 2008; Adams ve Kurtz, 2017; Ünsal Adaca, 2023) yer verilmiştir. Bu bağlamda, hem akademik hem de toplumsal olarak tüm meslek gruplarında olduğu gibi veteriner hekimlik uygulamalarında da iyi iletişim becerilerine gereksinim duyulduğu sonucuna varılabilir.

Sonuç olarak, çocuklara doğru anlatılan ve sevdirilen bir mesleğin, gelecekte toplum tarafından kabul gören ve değer verilen meslekler arasında yer alabileceği öngörülebilir. Bu düşünce doğrultusunda, çocuklara yönelik olarak veteriner hekimliği mesleğini doğru ve kapsamlı tanıtan kitaplara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda okul öncesi çocuklara yönelik hazırlanacak kitapların görsel boyutu için ressam ve grafik tasarımcılar gibi sanatçılarla, hikayeleştirme boyutu için edebiyatçılarla, eğitim boyutu için eğitim bilimciler ve pedagoğlarla, psikolojik boyutu için psikolog veya psikiyatristlerle ve mesleğin aslına uygun tanıtımı için veteriner hekimlerle işbirliği içinde çok boyutlu ve multidisipliner bir çalışma ürünü olarak üretilmesi gerektiği savunulmaktadır.

Teşekkür: Bu çalışma, 6 Şubat tarihli depremde aramızdan ayrılan Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Veteriner Fakültesi öğretim üyelerinden Dr. Mehmet Ali Kısaçam ve Dr. K. Pınar Ambarcıoğlu Kısaçam'ın 6 aylık kızları Umay Kısaçam'a ithaf edilmiştir.

Mali Destek: Bu araştırma herhangi bir finansman kuruluşundan/sektöründen hibe/destek almamıştır.

Etik Beyan: Bu çalışmada Etik Kurul iznine gerek yoktur.

Çıkar Çatışması: Bu çalışmanın yazarı hiçbir kurum, kuruluş veya kişiyle çıkar çatışması yaşamadığını beyan eder.

Yazar Katkıları: Araştırmanın tasarımı, veri toplama aşaması, analizi ve yorumlaması çalışmanın yazarı tarafından yürütülmüştür.

Kaynakça

1. Adams, C.L. & Kurtz, S. (2017). Skills for Communicating in Veterinary Medicine. Otmoor Publishing.
2. Akarsu, M., Okur Akçay, N. & Elmas, R. (2020). STEM eğitimi yaklaşımının özellikleri ve değerlendirilmesi. Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi, 37 (Özel Sayı), 155-175.

3. American Veterinary Medical Association-AVMA. (2022). U.S. Veterinarians. <https://www.avma.org/resources-tools/reports-statistics/market-research-statistics-us-veterinarians> (Erişim tarihi: 7 Mart 2023)
4. Türk Veteriner Hekimleri Birliği -TVHB (2000). Veteriner Hekimlik Meslek Etiği Kuralları. Dayanışma, 33-36.
5. Association of American Veterinary Medical Colleges-AAVMC (2016). Annual Data Report 2015-2016. https://www.aavmc.org/assets/Site_18/files/Data/2016%20AAVMC%20Public%20Data%20-%202011.28.pdf (Erişim tarihi: 10 Mart 2023)
6. Baran, M., Yılmaz, A. & Yıldırım, M. (2007). Okul öncesi eğitimin önemi ve okul öncesi eğitim yapılarındaki kullanıcı gereksinimleri. D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 8, 27-44.
7. Başağaç Gül, R.T., Özkul, T., Akçay, A. & Özen, A. (2008). Historical profile of gender in Turkish veterinary education. Journal of Veterinary Medical Education, 35(2), 305-309. <https://doi.org/10.3138/jvme.35.2.305>
8. Cihan, N. (2016). Çocuk kitapları ne kadar 'değer'li? İstanbul Journal of Innovation in Education, 2(1), 21-35.
9. Coşkun, Y. & Önem, A. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının meslek algıları ve geleceğe dönük mesleki hayalleri. Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 5(2), 289-330. <https://doi.org/10.24130/eccdd-jecs.1967202152256>
10. Hakkoyunmaz, S. & Tanju Aslışen, E.H. (2022). Resimli çocuk kitaplarında yer verilen oyun ve oyuncaklara ilişkin bir inceleme: Gaziantep Çocuk Kütüphanesi örneği. Millî Eğitim, 51(235), 2465-2486. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.887405>
11. Husky, M.M., Bitfoi, A., Chan-Chee, C., Carta, M.G., Goelitz, D., Koç, C., Lesinskiene, S., Mihova, Z., Otten, R., Shojaei, T. & Kovess-Masfety, V. (2022). Self-reported fears and mental health in elementary school children across Europe. European Child & Adolescent Psychiatry, 31, 1909-1919. <https://doi.org/10.1007/s00787-021-01823-5>
12. Official Journal of the European Union- OJEU. (2016). Regulation (EU) 2016/429 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on transmissible animal diseases and amending and repealing certain acts in the area of animal health ('Animal Health Law'). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0429&from=EN> (Erişim tarihi: 10 Mart 2023)
13. Ozen, A., Onat, N., Ozturk, R., Yerlikaya, H. & Seker, I. (2004). A Survey of expectations of pet owners from veterinarians. Indian Veterinary Journal, 81, 1371-1375.
14. Özgür, A. (1997). Veteriner hekim terimi üzerine tarihsel bir araştırma. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi, 44, 1-8.
15. Özkul, T., Genç, S.V., Doğan, Ö. & Özen, A. (2008). Views of Turkish veterinary practitioners on the veterinary consultation. Veterinary Record, 163, 189-190. <https://doi.org/10.1136/vr.163.6.189>
16. Radford, A., Stockley, P., Silverman, J., Taylor, I., Turner, R. & Gray, C. (2006). Development, teaching and evaluation of a consultation structure model for use in veterinary education. Journal of Veterinary Medical Education, 33(1), 38-44. <https://doi.org/10.3138/jvme.33.1.38>
17. Robinson, D., Edwards, M., Mason, B., Cockett, J., Graham, K.A. & Martin, A. (2019). The 2019 survey of the veterinary profession- A report for the Royal College of Veterinary Surgeons. <https://www.rcvs.org.uk/news-and-views/publications/the-2019-survey-of-the-veterinary-profession/> (Erişim tarihi: 7 Mart 2023)
18. Türk Dil Kurumu-TDK. (2023). Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 21 Ocak 2023)
19. Ünsal Adaca, A. (2023). Veteriner hekimliğinde iletişim becerileri için Calgary-Cambridge kılavuzlarının Türkçeye uyarlanması. Veteriner Hekimler Derneği Dergisi, 94(1), 36-49. <https://doi.org/10.33188/vetheder.1147187>
20. Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayınevi.